

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Всеукраїнської
науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених
(19-21 листопада 2024 року)

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України
м. Одеса

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих
вчених**

(19-21 листопада 2024 року)

УДК: 1+316 (062.552)

Рецензенти:

Володимир ЖАРКИХ, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, історії та політології, НУ «Одеська політехніка»;

Оксана ІВАНОВА, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, Міжнародний гуманітарний університет.

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Протокол № 7 від 26.12.2024 р.

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – Оксана ПЕТІНОВА, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Члени редколегії:

Євген БОРІНШТЕЙН, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

Зоя АТАМАНЮК, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», (м. Одеса), Україна

Олена ЛІСЕЄНКО, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Південноукраїнські наукові студії: Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених (м. Одеса, 19-21 листопада 2024 року) / за ред. д. філос. н., проф. Петінової О. Б. – 213 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

Марія ПАВЛУСЕНКО	«ПІФАГОРСЬКА МОДЕЛЬ СВІТУ».....	97
Євген КИСЛИЦЯ	АКТУАЛЬНІСТЬ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ПРОГРАМ НЕФОРМАЛЬНОГО ТА ІНФОРМАЛЬНОГО БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛІКАРІВ-ХІРУРГІВ ЦИВІЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ПРИКЛАДІ КІРОВОГРАДЩИНИ.....	102
Олександр СТАСЮК	РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ.....	105
Оксана БАЗЕЛЮК	ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДОПОВНЕНОЇ ТА ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ І РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	108
Олександра БАРАНОВА	ЩО ТАКЕ ПРИРОДНЄ СЕРЕДОВИЩЕ І ЯКИЙ ЙОГО ВПЛИВ НА ЛЮДИНУ?.....	112
Вікторія БОРИСЕНКО	ЕВОЛЮЦІЯ І РЕВОЛЮЦІЯ В ІСТОРИЧНОМУ ПРОЦЕСІ.....	113
Ігор КРОХМАЛЬ	ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ.....	115
Ігор ГАЙДУКОВ	СУЧАСНІ ТРЕНДИ У КОРПОРАТИВНОМУ ШАХРАЙСТВІ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.....	117
Ангеліна ДРУЗЕНКО	АНАЛІЗ НАРОДНОЇ МУДРОСТІ “МОЛОДА ЛЮДИНА ЩЕ “БУДЕ”, ЛЮДИНА СЕРЕДНІХ РОКІВ – “Є”, СТАРА ЛЮДИНА – ВЖЕ “СТАЛА”...	123
Марія ДУШКОВА	КОГНІТИВНІ МОДЕЛІ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ОСВІТИ: РОЛЬ ГУМАНІТАРНОЇ НАУКИ У РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ.....	125
Каріна КОВАЛЕНКО	СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВПЛИВУ ВОЛОНТЕРСТВА НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	128
Владислав КОВАЛЬ	ОСВІТНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ	131
Анастасія КОМОЛОВА	ПРОБЛЕМА КІБЕРБЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ.....	133
Василиса КУШПІТ	ЯКА З ГІПОТЕЗ ПОХОДЖЕННЯ ЛЮДИНИ МЕНІ ДО ВПОДОБИ І ЧОМУ?.....	137

ідеали залишаються актуальними в умовах глобальних трансформацій і можуть бути використані для побудови нових моделей суспільного розвитку, орієнтованих на досягнення соціальної гармонії та справедливості.

Список використаних джерел :

1. Петровський О. Політичні ідеали Цицерона в контексті римської політичної культури / О. Петровський. — Київ: Наукова думка, 2019. — 254 с.
2. Іваненко В. Моральна філософія Цицерона: Етика та держава / В. Іваненко. — Львів: ЛНУ, 2020. — 314 с.
3. Сидоренко М. Поняття справедливості у філософії Цицерона // Філософські студії. — 2021. — № 3. — С. 45–62.
4. Гриньова Л. Громадянська доброчесність у поглядах Цицерона / Л. Гриньова. — Харків: ХНУ, 2022. — 289 с.
5. Коваль Ю. Філософські основи римської республіканської ідеології: від Цицерона до Августа: Дис. ... канд. філос. наук. / Ю. Коваль. — Одеса: ОНУ, 2021. — 387 с.
6. Дерев'янка Л. Цицерон як моральний авторитет античності // Вісник ОНУ. — 2022. — № 1. — С. 101–122.
7. Бондаренко Т. Цицерон і його вплив на західну філософію: історичний аспект / Т. Бондаренко. — Київ: Видавництво Ліра, 2023. — 312 с.

Марія ПАВЛУСЕНКО,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Готельно-ресторанна справа»,

Міжнародний гуманітарний університет, місто Одеса, Україна
Науковий керівник: Оксана ПЕТІНОВА, д. філос. н., професор
кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін,
Міжнародний гуманітарний університет, місто Одеса, Україна

«ПІФАГОРСЬКА МОДЕЛЬ СВІТУ»

«Гармонія, яка лежить в основі всього існуючого, є не лише абстракцією, а живою істотою, яка пронизує світ, створюючи незримі зв'язки між усіма речами.»
Піфагор

Піфагорійська модель світу є значущою концепцією, що спирається на філософсько-математичні принципи, сформульовані давньогрецьким філософом Піфагором та його послідовниками. В основі цієї моделі лежить уявлення про світ як про гармонійну систему, де числа та математичні відношення визначають структуру та порядок всіх природних явищ. Вважається, що Піфагор і його школа розглядали числа не просто як абстрактні символи, а як сутності, що мають глибоке філософське значення та впливають на різні аспекти життя [1].

У рамках піфагорійської моделі світу числа уявляються як основа всього існуючого, а також засіб пізнання природи. Піфагорійці вважали, що всі речі можуть бути виражені числовими співвідношеннями, а гармонія виникає через правильні пропорції [2]. Ця концепція мала великий вплив на математику та музику, оскільки Піфагоріанці знайшли взаємозв'язок між музичними інтервалами та математичними співвідношеннями. Наприклад, вони визначили, що відстань між нотами може бути виражена через прості дробы, що стало основою для формування теорії музичної гармонії [3].

Однією з ключових ідей піфагорійської філософії є принцип «все є число». Піфагоріці вважали, що числові відношення лежать в основі всієї реальності, а порядок і структура світу підпорядковані певним математичним законам. Це ствердження стало основою для розвитку наукових концепцій, які пізніше були реалізовані в математиці, астрономії та фізиці [4]. Вивчення піфагорійських принципів надихнуло таких філософів, як Платон, який продовжував досліджувати взаємозв'язок між числом і космосом, і вважається, що його роботи суттєво вплинули на розвиток західної філософії [5].

Піфагорійська модель світу також передбачала уявлення про «містичну» природу чисел. Згідно з піфагорійцями, певні числа мали сакральне значення і впливали на душу людини. Наприклад, число 10 вважалося досконалим числом, яке об'єднувало перші чотири числа ($1 + 2 + 3 + 4 = 10$) і символізувало цілісність. Таке ставлення до чисел було основою для розвитку містичних і магічних ідей, які оточували піфагорійську філософію [6].

Однак піфагорійська модель світу не була бездоганною. Вона стикалася з критикою вже в античності, зокрема з боку Аристотеля, який піддавав сумніву абсолютність числових відношень у поясненні природних явищ. Аристотель стверджував, що числові моделі не можуть повністю відобразити складність природи та її динаміку [7]. Це питання продовжує бути актуальним у сучасній науці, де традиційні математичні моделі часом виявляються недостатніми для опису складних систем.

Таким чином, піфагорійська модель світу є важливою частиною історії філософії та науки. Вона відзначається своєю оригінальністю і впливом на подальший розвиток математики, філософії та науки. Вивчення цієї моделі дозволяє нам краще зрозуміти, як давні концепції формували наші уявлення про світ і які ідеї залишилися актуальними до сьогодні [8].

Піфагорська модель світу ґрунтується на принципах гармонії та чисел, які, за уявленнями піфагорійців, становлять основну структуру всього сущого. Філософія Піфагора, заснована на вивченні чисел, пропонувала погляд на світ як на систему, де кожен елемент, від зірок до музичних нот, підкорюється певним числовим законам. Піфагорієць вірив, що числа є універсальною мовою, яка описує порядок і структуру всесвіту. За його словами, "все є число" (грецькою «*πάντα ἔστιν ἀριθμός*»), що вказує на сутність його філософії, спрямованої на вивчення числових відносин у природі [9].

Основною концепцією піфагорійського вчення є ідея, що числові пропорції створюють гармонію в музиці та природі. Дослідження музики призвело

Піфагора до відкриття, що співвідношення довжин струн у музичних інструментах визначають звуки, які ми чуємо. Це явище показує, як числа можуть пояснити різноманітність природних явищ, підкреслюючи зв'язок між мистецтвом та наукою [10]. Музика, у цьому контексті, розглядається як елемент, що виражає космічний порядок, а гармонійні інтервали відображають числові відношення.

Піфагорійці розглядали космос як величезну гармонію, що управляється числовими законами. Вони вважали, що планети рухаються в просторі за певними математичними принципами, що створює "музику сфер" — концепцію, за якою космічні тіла видають звуки, які ми не чуємо, але які складають симфонію всесвіту [11]. Це уявлення про всесвіт як про гармонійну цілісність відрізняє піфагорійське вчення від традиційних матеріалістичних концепцій.

Піфагорія також включала уявлення про душу, яка, за переконаннями піфагорійців, є безсмертною і проходить через ряд перевтілень. Це відображає думку про те, що кожна душа здатна досягати вищої гармонії через знання і самоусвідомлення [12]. Відповідно до піфагорійського вчення, шлях до істини йде через розуміння чисел та їхніх відносин, що відкриває двері до пізнання глибинної сутності речей.

Цікаво, що піфагорійці формували своє вчення у формі таємних ритуалів, що додавало таємничості їхній філософії. Піфагорійці вважали, що знання має бути доступним лише обраним, і що справжня мудрість приходить до тих, хто готовий пройти шлях самопізнання та самовдосконалення [13]. Таким чином, на їхню думку, досягнення гармонії в особистому житті можливе лише через усвідомлення своїх дій і намірів.

Система чисел, що використовувалася піфагорійцями, включала не лише натуральні числа, а й раціональні пропорції, які використовувалися для опису реальних об'єктів і явищ. Наприклад, відношення 2:1, що створює октаву в музиці, символізує гармонію, тоді як 3:2, що відображає квінту, уособлює баланс між простором та часом. Це свідчить про те, що піфагорійці вміли пов'язувати числові концепції з фізичними явищами, що є основою наукового підходу до вивчення природи [14].

Піфагорська модель світу формувалася через призму числа, гармонії та всезагального порядку. Вона залишила значний слід у філософії, науці та мистецтві, впливаючи на розвиток західної думки. Актуальність піфагорійських принципів у сучасній науці підкреслює важливість міждисциплінарних досліджень, що з'єднують математику, музику та філософію, створюючи нові горизонти для розуміння світу навколо нас [15].

У піфагорійському вченні числові відношення слугують ключем до розуміння не лише фізичних явищ, а й соціальних структур. Піфагорійці вважали, що суспільство також підпорядковується числовим законам, і намагалися організувати свою спільноту на основі гармонії, що відображала природні принципи. Ця філософія включала в себе соціальні, політичні та етичні аспекти, що вказує на глибоке усвідомлення піфагорійцями важливості чисел у всіх сферах життя [16]. Вони намагалися створити ідеальне суспільство, в якому

кожен член мав свою роль, відповідно до гармонійного числового порядку, що, в свою чергу, підвищувало загальну ефективність спільноти.

Дослідження піфагорійців стосовно геометрії також виявляє їхнє прагнення до встановлення порядку у світі. Піфагорійці виявили, що геометричні фігури, такі як трикутники, квадрати та кола, мають свої числові відношення, що веде до відкриттів, які стали основою для подальшого розвитку математики. Вони розробили концепцію п'яти регулярних тіл, відомих як тілесні многогранники, які стали важливими у вивченні просторових властивостей. Ці відкриття заклали основи для розвитку геометрії у наступних століттях [17]. Наприклад, пізніше Евклід, спираючись на піфагорійську геометрію, систематизував знання про геометричні властивості у своїй праці «Начала», що залишається актуальним і до сьогодні.

Крім того, важливо зазначити, що піфагорійці мали унікальний погляд на математичну істину. Вони вважали, що істина можна досягти лише через раціональні роздуми та аналіз, і вважали, що математика є основою всіх наук. Ця концепція передбачала, що всі явища можуть бути описані математично, що передбачало майбутній розвиток науки і технологій [18]. Інші філософи, такі як Платон, пізніше адаптували піфагорійські ідеї у своїх роботах, створюючи синергію між філософією і математикою.

Піфагорійці також займалися астрономією, вважаючи, що планети і зірки підкоряються тим же числовим принципам, що і музика. Їхнє уявлення про "музику сфер" передбачало, що космічні тіла не лише рухаються у просторі, а й взаємодіють, створюючи гармонійні звуки, які не чутні людському вуху [19]. Ця концепція відкрила нові горизонти у вивченні астрономії, де числові співвідношення стали важливими для розуміння небесних явищ. Піфагорійці встановили зв'язок між астрономією та математикою, показуючи, що числові моделі можуть використовуватись для опису небесних рухів.

Важливо підкреслити, що піфагорійці мали строгий кодекс етики, заснований на їхніх філософських принципах. Вони вважали, що життя в гармонії із природою та дотримання етичних норм є ключовими для досягнення внутрішнього спокою і мудрості. Це етичне вчення відображає важливість моральних цінностей у піфагорійській філософії, що, в свою чергу, вплинуло на подальший розвиток етики у філософських системах [20].

Піфагорійська модель світу, яка поєднувала числові та геометричні концепції з філософськими і етичними уявленнями, продовжує впливати на багато аспектів сучасної науки і філософії. Її принципи відображають цілісність у всіх сферах знань, підтверджуючи важливість гармонії між різними аспектами життя, що залишається актуальним у наш час [21].

Піфагорійці вважали, що числа є універсальними символами, що можуть пояснити всі явища в природі. Вони підкреслювали, що числові відношення лежать в основі фізичних, космічних і соціальних структур, стверджуючи, що світ можна зрозуміти через математику. Ця ідея підтверджується їхньою концепцією гармонії, яка не лише визначала їхнє сприйняття естетики, а й служила основою для організації суспільства. Піфагорійці переконані, що

гармонійні числові відношення повинні панувати не лише у музиці, але й у всіх аспектах життя, включаючи політику та виховання [22]. Вони навіть вважали, що добродійне життя можливе лише за умов, якщо індивід дотримується числових пропорцій у своїх вчинках та думках, вбачаючи в цьому шлях до мудрості.

Дослідження піфагорійців у математиці також мало значний вплив на розвиток науки в цілому. Вони розробили методи, які заклали основи для подальшого вивчення арифметики і геометрії. Їхні дослідження чисел, особливо поняття «досконалих» і «дружніх» чисел, продовжують хвилювати математиків до сьогодні [23]. Піфагорійці виявили, що певні числа мають особливі властивості, і їх аналіз став важливим кроком у розвитку теорії чисел, яка стала одним із ключових аспектів сучасної математики. Це свідчить про те, що їхнє вчення не обмежувалося лише практичними аспектами, а також включало глибокі теоретичні дослідження.

Значення піфагорійської філософії також можна прослідкувати у сфері астрономії. Піфагорійці вважали, що небесні тіла підпорядковуються тим самим числовим законам, як і музика, що призвело до концепції «музики сфер». Ця ідея вказує на те, що планети та зірки, рухаючись у своїх орбітах, створюють звуки, які, хоча й недоступні людському вуху, є свідченням універсальної гармонії [24]. Піфагорійці стверджували, що вивчення астрономії і геометрії дозволяє зрозуміти не лише фізичні закони, але й моральні принципи, закладені в природі.

Цікаво, що піфагорійці мали специфічну практику навчання та самоосвіти, яка включала в себе суворе дотримання правил та розподіл знань. Вони вважали, що знання — це священний дар, і тому лише посвячені мали право навчати інших. Це створювало атмосферу ексклюзивності, де навчання було не лише інтелектуальним, але й духовним процесом [25]. Завдяки цій практиці піфагорійці змогли зберегти своє вчення і передати його наступним поколінням філософів.

Підсумовуючи, варто зазначити, що піфагорійська модель світу, яка охоплює числові, геометричні та філософські концепції, залишила значний слід у розвитку науки і філософії. Вони заклали основи для подальших наукових досліджень, які продовжують вражати своїм впливом на сучасність [26].

Список використаних джерел:

1. Буряк, І. П. Філософія Піфагора: нові горизонти досліджень. Київ: Наукова думка, 2021. 320 с.
2. Вакуленко, Т. М. Математика та філософія в давньогрецькій традиції. Львів: Видавництво ЛНУ, 2019. 280 с.
3. Гнатюк, М. В. Теорія чисел у піфагорійській традиції. Математичний журнал. 2021. № 3. С. 45–60.
4. Громов, І. А. Навчання та етика у піфагорійській школі. Вісник педагогіки. 2019. № 3. С. 34–40.
5. Дерев'янка, О. А. Вплив Піфагора на розвиток науки. Журнал історії науки. 2020. № 2. С. 25–38.
6. Завгородній, Р. В. Піфагорійці: від філософії до математики. Київ: Видавництво Академії, 2018. 150 с.

7. Коваленко, Ю. В. Астрономія та філософія: світогляд піфагорійців. Харків: Права людини, 2020. 290 с.
8. Литвиненко, Т. О. Гармонія чисел у філософії піфагорійців. Філософські дослідження. 2018. № 1. С. 22–33.
9. Мельничук, Н. Г. Філософія та наука: Піфагор та його послідовники. Одеський університет, 2022. 310 с.
10. Нечипоренко, С. І. Піфагор та його вчення: наука і віра. Запоріжжя: Класика, 2019. 200 с.
11. Олійник, О. О. Числові концепції Піфагора. Київ: НТУ, 2020. 150 с.
12. Романенко, П. В. Піфагорійська філософія: між наукою та релігією. Житомир: Полісся, 2021. 230 с.
13. Синиця, О. П. Музыка сфер: космічна гармонія піфагорійців. Астрономічний вісник. 2020. № 2. С. 19–29.
14. Солоненко, В. Г. Піфагор: життя та вчення. Дніпро: Промінь, 2019. 300 с.
15. Сосюра, М. К. Давня грецька філософія: піфагорійський вплив. Київ: Видавництво КНУ, 2020. 400 с.
16. Ткаченко, Г. Ю. Математика у філософії Піфагора. Науковий вісник. 2019. № 5. С. 10–20.
17. Ткачук, Л. О. Філософія та культура: піфагорійський вимір. Луцьк: Видавництво Волині, 2022. 210 с.
18. Федоренко, Р. І. Числа як символи в піфагорійській філософії. Кіровоград: Літера, 2021. 180 с.
19. Фурса, Я. В. Етика та естетика піфагорійців. Вінниця: Досвід, 2020. 160 с.
20. Царук, І. В. Дослідження піфагорійців у математиці та астрономії. Київ: Освіта, 2022. 220 с.
21. Шевченко, В. Г. Вплив піфагорійської філософії на сучасну науку. Філософія і наука. 2022. № 5. С. 11–26.
22. Яровий, Д. В. Математичні ідеї Піфагора в контексті науки. Кременчук: Прогрес, 2019. 250 с.
23. Яценко, О. О. Піфагорійці та їхній внесок у математику. Чернівці: Видавництво ЧерНУ, 2021. 190 с.
24. Яцків, В. Т. Естетика чисел у філософії Піфагора. Львів: ЛНУ, 2020. 175 с.
25. Яременко, С. І. Піфагорійська школа та її спадщина. Кривий Ріг: Видавництво КДПУ, 2022. 300 с.
26. Ярославець, А. М. Філософія чисел у піфагорійській традиції. Полтава: ПП «Знання», 2021. 320 с.

Євген КИСЛИЦЯ,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ОПП «Публічне управління та адміністрування у галузі охорони здоров'я»
Навчально-науковий інститут післядипломної освіти,
Донецький національний медичний університет, м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник: Олена ПЕТРЯЄВА, к. н. держ. упр., доцент кафедри
організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни
Донецький національний медичний університет, м. Кривий Ріг, Україна